

וקראת לשבת עיונג

אלון תרני בפאכע באגדע ובערל פלאנץ

גליון מס' 565

פרשת בראשית

כ"ט בתשרי התשפ"א

טל': 054-8457834 | לקבלת העלון בדוא"ל: shlomi1122@gmail.com

לע"ג שאול בן סלביה ע"ה | לע"ג יצחק בן שרה ע"ה | לע"ג יוסף בן מרסל ז"ל | לע"ג ר' שמעון חי בן רחל רשל ע"ה

לאורו נלך

קווים מדמותו המופלאה של מרן מלכא, רבנו עובדיה יוסף זצוק"ל

המימון להדפסת "יביע אומר"

סיפר מרן זצ"ל על הרבנית זצ"ל: זכור אזכור לה את חסדה עמדי, כשבקשתי להדפיס את ספרי שו"ת "יביע אומר" חלק ב', ולא היה לכסף מוצא, הייתי בן שלושים ושלוש לערך, אך כמו שאמרו רבותינו 'זכור לו יום המיתה', הייתי חושב לעצמי אם אלך מהעולם ואשאיר את הכתבים האלה, מי ידפיס אותם? וכשהיא ראתה את צרתי באה והגישה לי סכום נכבד של מאתיים לירות מאשר קמצה מעיסתה, כדי שאוכל להתחיל בהדפסת הספר. כמוכן שהערתתי עליה ברכות רבות.

"מאיפה יש לך מאתיים לירות?" שאלתי אותה.

היה אז קיצוב של כרטיסים, כל אחד היה קונה על פי התלושים שבידו, הרבנית לא היתה קונה דברים שהם מותרות, אלא מסרה את התלושים לחנווני והוא היה נותן לה במקומם כסף, ומכסף זה הדפסתי את 'יביע אומר חלק א', ומהכסף של חלק א' נדפס חלק ב' וכך כל הסידרה, כל התורה משלה! "שלי ושלכם שלה הוא!"

הרבנית מרגלית עליה השלום, טרחה בעשר אצבעותיה עוד בימי בחרותי לאפשר לי ללמוד תורה, ומידה זאת היתה לי להתעלות בתורה, ואחר כך לחנך את בניה לתורה, שיהיו תלמידי חכמים באמת, לא להיות שרי ממשלה ולא חברי כנסת, ולכן זכתה בחייה לראות את כל בניה תלמידי חכמים ומרביצי תורה בישראל."

ללמוד עם האשה

התורה מביאה לאדם חיות, לכן טוב הדבר שגם אם אין לאדם נכדים וכדו' ילמד עם אשתו.

רבי יוסף חיים זוננפלד היה אוהב ללמוד, וכל הזמן היה שקוע בלימודו ואשתו היתה יושבת ומשתעממת.

הרב ריחם עליה, אמר לעצמו, מה אדבר עימה, שיחה בטלה? פוליטיקה? ישב ולמד עימה יהושע שופטים, זה היה השיחה שלהם, שיחה של תורה ויראת שמים.

כך כל אדם יכול לעשות, יקנה שתי ספרים, 'וכפר בעדו ובעד ביתו', ואף שאשתו עסוקה תפנה שעה אחת בלילה, ויסביר לה כל הפסוקים, ואם אפשר יכין מספר 'לקוט שמעוני', שמלקט את כל מדרשי רבותינו, וכן מדרש שמואל ומדרש תהלים, ויסביר לה, וכך ימשוך את לב אשתו שלא תמשך אחרי נשים דברניות שמדברות לשון הרע ורכילות.

בפתח הגליון

ברכה"ג שלום מאיר ואלק שלום"א

לקחי פרשת קין והבל

שאלה, הלכה למעשה: שניים הולכים על גדות הנהר, בסמוך לגלגל הענק של טחנת הקמח והמערבולת שסביבו. לפתע מעד האחד, ונסחף במהירות לעבר כפות הגלגל האדירות, שם ידחס אל המעולות. חבירו רואה זאת בעינים כלות, משתוקק להצילו אך... אינו יודע לשחות. השאלה היא: האם מותר לו לזנק אחריו כדי לנסות למשות?

ובכן, שאלה ידועה היא - האם מותר לאדם להכניס עצמו לספק סכנה, כדי להציל את חבירו מסכנה ודאית. אך זאת, כמוכן, בתנאי שהצלת החבר אכן מובטחת. אבל לקפוץ אל המים הגועשים, ללוע הסכנה, כשהסבירות היא שיפול כאן קרבן נוסף - אין פוסק בעולם המתיר זאת.

עתה נקציץ את השאלה: החבר נפל למים, ולפתע נראה סנפיר של כריש. המלתעות המשוונות נפערו, זוועה לראות. האם החבר שנשאר על גדות הנהר יקפוץ אל לוע הכריש, כדי לנסות להציל? כלפי מה הדברים אמורים?

לא סוד הוא, כי התקשורת מאוישת בשדרנים חילונים הרואים יעוד ושליחות בהדיפת המהפך המסורתי והאמוני המתרגש עליהם. רואים עצמם כמגיני עולם האתמול ואדיקותם בו מעבירתם על דעתם: לנפח כל דבר השמוצה, לשים לחוכא כל מסורת ומורשת, ללעוג לקדשי ישראל ולתת במה לכל מסית ומדיח. הכל במסווה של פלורליזם, פתיחות, זכות הציבור לדעת, וכל אותן אמיתות הנגנזות, משום מה, כשהאינטרסים שלהם מונחים על הכף. אבל נניח לכך, לא בזה הענין. הורגלנו לכך.

הענין הוא, שהדברים מרתיחים רבים מן השומעים, מקוממים ומסעירים, ובצדק. והם מתקשרים להגיב, ופעמים רבות מוסיפים שמן למדורה, עוד ליטרת בשר לכריש התורן. כי הוא שולט במיקרופון כדג במים, ומתעלל בקרבנו בלעג מושחז רווי רעל, מנתב כרצונו וקוטע כחפצו, ואז נותר המאזין פגוע ונבוך, עומד על תלולית קיברן של הכוונות הטובות. זאת, ועוד: איש לא שיכנע עדיין את רעהו בוויכות. ויכוחים הם רק מרשם בדוק לחידוד עמדות, הקצנה והקשחה.

הגאון הקדוש מהרי"ל דיסקין זצ"ל מוצא זאת בפרשתנו. הבל היה רועה צאן, היה לו סכסוך עם קין, איש השדה עובד האדמה. "ויאמר קין אל הבל אחיו. ויהי בהיותם בשדה, ויקם קין אל הבל אחיו ויהרגהו". מה עשה הבל בשדה, מקומו של קין? פירש מהרי"ל דיסקין זצ"ל: בתחילה רב קין עם הבל: "ויאמר קין אל הבל אחיו".

מה היה צריך הבל לעשות? להתעלם! אבל הוא החליט לשכנע בצדקתו, והלך לאיזור שלטונו של קין, כדי להתווכח עימו. ולא ידע כי יכוח אינו משכנע, להיפך: ויכוח מלהט יצרים, דוחק לפינה, מזמין מענה ומתקפה, והסוף היה מר...

הבה נפיק את הלקח מפרשה זו. משום שלא נכתבה אלא כדי להפיק ממנה לקח! הן רוב הציבור בארץ מאמין הוא, פוקד בתי הכנסת, קשור למסורת ולמורשת, מי יותר ומי עוד יותר. אם הממונים ראו לנכון לאייש את עמדות השידור במייעוט הקולני הכופר והבוז, המגלגל והמקנתר - מה לנו לחפש שם!

למה לנו להאזין להם, ישדרו לעצמם ויתבסמו מרעלם, יעלו לשידור את רעיהם אשר כנפשמם וילהגו כרצונם.

יש לנו - עדיין - די תחנות עם מנחים אוהדים ומאזינים אוהדים עוד יותר, ושדרני עולם האתמול יתבצרו בגטאותיהם!

עולים במעלות

הגות, מחשבה ומוסר

"ויבא אלקים את האדם בצלמו בצלם אלקים ברא אתו"

התורה מעידה כי הקדוש ברוך הוא ברא את האדם בצלמו. ומכאן ראייה כי נטועות בנו תכונות עילאיות משל הקדוש ברוך הוא, ומחמתן יש בנו יכולת להגיע לדרגות נישאות שאין לתארן ולשערן.

נאמר בפסוק: "ויפח באפיו נשמת חיים" (בראשית ב, ז). אמרו רבותינו (זהר בראשית כז ע"א): "מאן דנפח מדיליה נפח", כלומר, בעת שהקדוש ברוך הוא יצר את האדם הוא נפח בו חלק מעצמותו.

באדם מוטבעים כוחות שמימיים. אם וכאשר הוא זוכה להתחבר אליהם בחיבור גמור, הוא מסוגל.

הבורא יתברך הטביע חכמה אלוקית אפילו בבעלי החיים – בחיות, בבהמות, בעופות, בשרצים וברמשים. לעתים מטילה נקבת הזבוב את ביציה בתוך שעועית רכה. לאחר מכן היא מותירה את צאצאיה להתפתח בכוחות עצמם. אבל היא יודעת שעם הזמן השעועית תלך ותתקשה, והזבובים הקטנים שיבקעו מהביצים יילכדו בתוך השעועית וימותו. לכן היא פוערת מחילה בבשר השעועית עד למקום הביצים, כדי שהזבובים יוכלו לצאת בבוא העת לאוויר העולם.

מנין לזבובה ידע כה נרחב? כיצד היא יודעת שהשעועית עתידה להתקשות? האם היא בעלת 'רוח הקודש'?! יהיו שיאמרו כי אלה אינסטינקטים טבעיים הנוטעים בבעלי החיים, אולם מי שטבע את האינסטינקטים הללו הוא ה' יתברך שנטע חכמה עצומה בברייתו!

ידוע כי היונה אינה נוטשת את שובכה. פעם ערכו מחקר מעניין. לקחו יונים מגרמניה, סימנו את רגליהן בצמיד זיהוי מיוחד והעבירו אותן לשווייץ, מרחק 700 קילומטרים מהשובך. והנה, לאחר כמה ימים שבו היונים לשובכן שבגרמניה. בתחילה סברו החוקרים כי אולי היונים מכירות את הדרך, אולי יש להן בשווייץ ידידות שהנחו אותן במעופן. לקחו החוקרים את אותן היונים לאנגליה, מרחק 1,000 קילומטרים מהשובך, ולמרבית הפלא כעבר ימים אחדים הן שבו בחזרה למקומן המקורי. כל זאת בלי מפות, בלי מכשירי ניווט, ובלי ידע גיאוגרפי.

הצרעה מטילה ביציה בתוך החול. מאחר שהיא חוששת שאת הביצים יטרפו שרצים למיניהם, היא מצפה אותן בקליפה המגנה עליהן. כאשר הצרעות בוקעות מהביצים, אמא צרעה צריכה להאכיל אותן בזבובים, אבל היא יודעת כי זבובים מתים עלולים להירקב, וצאצאיה המפונקים לא ירצו לאכל מאכל מעופש. לכן היא משתקת את כנפי הזבוב כדי שלא יוכל להימלט. כאשר הצרעות הקטנות בוקעות מהביצים, הן אוכלות את הזבובים החיים שהוכנו מבעוד מועד.

אם בבעלי החיים מוטבעת כזו חכמה, בנן אדם על אחת כמה וכמה! איננו מודעים לעוצמת הכוחות והיכולות שבורא העולם השריש בנו. לאחר שנות חיים ארוכות, כשאדם יתייצב בפני בית דין של מעלה הוא עלול להתבייש כאשר בורא העולם יאמר לו: 'נטעתי בך כוחות כבירים, יכולת להגיע לעוצמות רוחניות אדירות, מה עשית עם הכוחות הללו? למה לא השתמשת בהם?'

(משכני אחרון)

מטמונים מהפרשה

הגיגים ומעשיות

"בראשית ברא אלקים את השמים ואת הארץ" (א, א).

במדרש (מדרש אגדה בראשית פרק א') דרשו חז"ל ואמרו: "בראשית", בזכות התורה ברא הקב"ה את עולמו, שנקראת "ראשית". ראו דבר פלא - אמר רבי ישראל מאיר הכהן מראדין, בעל ה"חפץ חיים" - כמה גדולה וחשובה היא התורה!

למשל - הסביר ה"חפץ חיים" - כאשר אדם פותח חנות, ומשקיע בה לביסוסה רובל כסף בכל שבוע, מקוה הוא שהשכר שירויח מחנותו יהיה גדול רוב יותר מרובל כסף לשבוע.

וכן אם הוא בעליו של בנק גדול, שהוצאותיו עולות 10 רובל כסף בכל יום, השכר שהוא מקוה שירויח על ידי עסקי הבנק יהיו גדולים יותר מעשרה רובלים אלה.

בדומה אם רואים אנו ארמון מפואר בנוי לכבוד המלך, שהוציא עליו כדי לבנותו מאה מליון רובל כסף, מבינים אנו לבטח כי כיון שבארמון זה עומד כסא המלך וכתרו אנו מבינים את שווים הרב...

אזי - סיים ה"חפץ חיים" - קל וחומר פי אלפי אלפים, כאשר אנו רואים שהקב"ה בכבודו ובעצמו ברא שמים וארץ וכל אשר בס, כמה נפלאה פעולתו, וכאשר אנו שומעים מרוממות כבודו יתברך, שאמר שעשה את הבריאה בשביל התורה, יבין כל בר דעת כמה גדולה היא התורה הקדושה עד אין חקר ועד אין תכלית!

"והארץ היתה תהו ובהו וחשך על פני תהום" (א, ב).

על פסוק זה דרשו חכמינו ז"ל: "וחשך על פני תהום", זה העולם הזה שדומה לחושך. "ויאמר אלקים יהי אור, זה עולם הבא שדומה לאור.

והסביר רבי ישראל מאיר הכהן מראדין, בעל ה"חפץ חיים" במשל: אנשי חבורה גדולה תעו בדרך בימות החורף במעבה יער גדול. חיפשו כל הלילה את הדרך הנכונה ולא מצאו. והנה בעלות השחר, כאשר התחיל הבוקר להאיר קצת, ראה אחד מהם לפתע את דרך המלך העוברת סמוך ליער.

קרא האיש מיד לחבריו אשר מיהרו לרוץ כדבריו ועד מהרה יצאו כולם מהיער העבות והלכו בדרך המלך הבטוחה.

כיצד תעינו כל הלילה - תמהו בני החבורה - והלא דרך המלך הייתה כה קרובה ואיך לא ראינו דבר?...

אליבא דאמת לא גילו את הדרך מפני שביער שרר כל הלילה חושך מוחלט ולא ניתן היה לראות דבר, אולם כאשר האיר היום מיד גילו את חפצם.

בדומה - סיים ה"חפץ חיים" - הוא מה שדרשו חז"ל: "וחשך על פני תהום", זה העולם הזה שדומה לחושך, שבו עובדי גילולים תועים בחושך ואינם רואים את כבוד ה'. אולם לעתיד לבוא יתגלה כבוד ה' בעולם, ומיד יכירו כולם את האמת ויאמרו: "בית יעקב לכו ונלכה באור ה'", ופירושו במה שהאיר לנו עכשיו וראינו כולנו את הדרך האמיתית.

ביני לבני

הרה"ג פנחס ברייער שליט"א מח"ס "לגדל" על חינוך ילדים

עמידה באתגרים

משאלת הלב שלנו כהורים היא להקים

דור שיציית לעקרונות ולערכים שעליהם חונך וגדל.

היעוד בחינוך הוא ההפנמה, העמידה במבחן בהמשך החיים, שיהיה בבחינת: "גם כי יזקין לא יסור ממנה".

עלינו לזכור שהאתגרים משתנים כל הזמן.

ההתמודדויות שהיו נחלת העבר לא תהיינה ההתמודדויות בעתיד; אם לפני המישים שנה היה מבחן החינוך ביכולת להתמודד עם עוני ומחסור, היום ההתמודדות היא ההיפך, בעמידה מול השפע והמתירנות.

מה יהיה המצב בעתיד, מה יהיה עם ילדינו ונכדינו, עם מה יתמודדו הם? רק ד' יודע...

תפקידנו הוא, אם כן, לקחת את אותם עקרונות ואת אותם ערכים שקיבלנו אנו ולהעבירם לדור הצעיר באופן שיעמדו בהם במבחן שבו הם מתנסים.

השאלה היא: איך? מה ייתן בהם כוח לעמוד בכל סוגי האתגרים; בחוס ובקור, כשיהיה קל ונוח, אבל גם כשיהיה קשה ומציק?

כשנתבונן לעומק, נראה שהשורש והסוד טמונים בפיתוח היכולת ללכת נגד הזרם, בהענקת הכוח להתמודד מול הסחף של האווירה הרחובית, בהפנמת הערך של "אל יבוש מהמלעיגים עליו בעבודת ד'".

אנו רואים שהרמ"א, בפתח חיבורו, כתב זאת כבר בסימן א', בסעיף א', כדי ללמדנו שזהו השער והפתח לכל עניין בעבודת ד'.

יהודי שחשוב לו למצוא חן בעיני כולם, לא יגיע למאום.

רק מי שיועד להיות עז כנמר ולא להתייחס למלעיגים, הוא יהיה זה אשר יתעלה. אבות אומנתו הקדושה נבחנו בכוח זה, לאורך כל ההיסטוריה - מי שנאבק באווירה ובסחף, גדל וצמח.